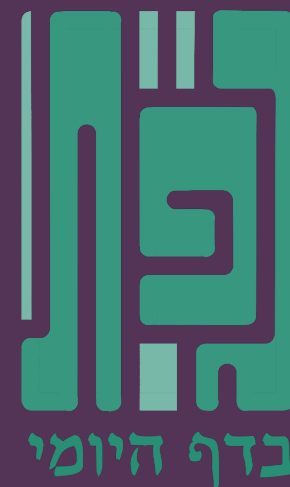

חנניה מישאל ועזריה בן פורים לפסח

מסכת
סנהדרין

דף צג ע"א

סנהדרין צג ע"א

אמר רבי תנחום בר חנילאי: בשעה שיצאו חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש באו כל אומות העולם וטפחו לשונאיהן של ישראל על פניהם, אמרו להם: יש לכם אלוה כזה, ואתם משתחווים לצלם? מיד פתחו ואמרו לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים כיום הזה. אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב אמרתי אעלה בתמר אחזה בסנסניו, אמרתי אעלה בתמר, אלו ישראל, ועכשיו לא עלה בידי אלא סנסן אחד, של חנניה מישאל ועזריה. אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב ראיתי הלילה והנה איש רכב על סוס אדם והוא עמד בין ההדסים אשר במצלה [וגו'] מאי ראיתי הלילה? ביקש הקדוש ברוך הוא להפוך את כל העולם כולו ללילה, והנה איש רכב - אין איש אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר ה' איש מלחמה ה' שמו, על סוס אדם ביקש הקדוש ברוך הוא להפוך את העולם כולו לדם, כיון שנסתכל בחנניה מישאל ועזריה - נתקררה דעתו שנאמר והוא עמד בין ההדסים אשר במצלה, ואין הדסים אלא צדיקים, שנאמר ויהי אמן את הדסה, ואין מצולה אלא בבל, שנאמר האמר לצולה חרבי ונהרתיך אוביש, מיד מלאים רוגז נעשים שרוקים, ואדומים נעשו לבנים. אמר רב פפא: שמע מינה סוסיא חיורא מעלי לחלמא.

רש"י

וטפחו לישראל על פניהם -
שהשתחוו לצלם.

כל העולם כולו ללילה - מפני
שהשתחוו לצלם.

והוא עומד - העמיד הקדוש
ברוך הוא עצמו בזכות
ההדסים שבמצולה....
שרוקים - צבועים ואחר כך
נעשו לבנים, כשנסתכל
בצדיקים נח מכעסו.

סוסיא חיורא מעלי לחלמא -
מדקאמר שאדום הוי רמז
לקללה.

סנהדרין צג ע"א

ורבנן, להיכן (אזול?) [אזלון] –
אמר רב: בעין [הרע] מתו
ושמואל אמר: ברוק טבעו.

ורבי יוחנן אמר: עלו לארץ ישראל, ונשאו נשים והולידו בנים ובנות.
כתנאי; רבי אליעזר אומר: בעין [הרע] מתו, רבי יהושע אומר: ברוק טבעו.
וחכמים אומרים עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות שנאמר
שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיק הישבים לפניך כי אנשי מופת המה,
איזו הם אנשים שנעשה להן מופת - הוי אומר זה חנניה מישאל ועזריה.

רש"י

ורבנן - חנניה מישאל ועזריה.
להיכן אזלו - כשיצאו מן הכבשן, דתו
לא מדכר להו בכולהו כתובי.
בעין הרע מתו - שהיו מסתכלים בהן
על שהיו תמהין בהן.
ברוק טבעו - באותו רוק שרקקו אומות
העולם בישראל, שאומרינן: אלוה כזה
יש לכם והשתחיתם לצלם.
הוי אומר זה חנניה מישאל ועזריה -
אלמא חזרו לארץ אצל יהושע כהן
גדול.

סנהדרין צג ע"א

ודניאל להיכן אזל? - אמר רב: למיכרא נהרא רבא בטבריא.
ושמואל אמר: לאתויי ביזרא דאספסתא.

ורבי יוחנן אמר: לאתויי חזירי דאלכסנדריא של מצרים.

איני? והתניא, תודוס הרופא אמר: אין פרה וחזירה יוצא מארץ מצרים שאין חותכין האם שלה, בשביל שלא תלד! - זוטרא דעתייהו.

תנו רבנן: שלשה היו באותה עצה: הקדוש ברוך הוא,

הקדוש ברוך הוא אמר: ניזיל דניאל מהכא, דלא לימרו בזכר.

ודניאל אמר: איזיל מהכא, דלא ליקיים בי פסילי אלהיהם תשרפון.

ונבוכדנצר אמר: יזיל דניאל מהכא, דלא לימרו קלייה לאלהיה בנורא. ומניין דסגיד ליה - דכתיב באדין מלכא נבוכדנצר נפל על אנפוהי ולדניאל סגד וגו'.

רש"י

למכרא נהרא רבא בטבריא - לחפור ולהוציא
נהר בטבריא, לישנא אחרינא: למכרא נהרא
בטורא, בהר.

לאתויי בירי דאספסתא - להביא זרע של עשב
שהוא מאכל בהמה שלחו נבוכדנצר, הכי הוה
קים להו.

לאתויי חזירי ממצרים - שלחו כדי לגדלם
לולדות, שחזירי מצרים גדולים הם.

והתניא - אמר תודוס הרופא לחכמים שהיו
אומרים ניטלה האם טרפה, והא אין פרה
וחזירה יוצאה ממצרים וכו', כדי שלא יהיו
מצויין במקומות אחרים, ואף על פי כן חיו.
זוטרי אייתינהו - ולא העלו על לבם דלפריה
ורביה בעי, והניחו להוציאן בלא חתוך האם.
באותה עצה - שהלך משם דניאל.

דלא לקיים בי פסילי אלהיהם תשרפון באש -
דנבוכדנצר עשאו אלוה כדכתיב ולדניאל הוה
סגיד, והוה ליה כפסילי אלהיהם שהמקרא הזה
היה צווח עליהם לשורפן, לכך היה מתירא.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נג עמוד ב

עוד זו דרש תודוס איש רומי: מה ראו חנניה מישאל ועזריה
שמסרו [עצמן] על קדושת השם לכבשן האש - נשאו קל
וחומר בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על
קדושת השם כתיב בהו ובאו [ועלו] בביתך [וגו'] ובתנור
ובמשארותיך. אימתי משארות מצויות אצל תנור - הוי אומר
בשעה שהתנור חם, אנו שמצווין על קדושת השם - על אחת
כמה וכמה:

תוספות פסחים נג ע"ב ד"ה מה ראו – מצטט את הגמרא שלנו כראיה לשיטת ר"י

מה ראו חנניה מישאל ועזריה –

פ"ה מה ראו שלא דרשו וחי בהם ולא שימות בהן וקשה דהא בפרהסיא הוה ומסקינן בסנהדרין (דף עד.) דלכולי עלמא בפרהסיא חייב למסור עצמו אפילו אמצוה קלה

ומפר"ת דצלם זה שעשה נבוכדנצר לאו ע"ז הוה אלא אינדרטא שעשה לכבוד עצמו ולכך קאמר מה ראו וכן משמע מדכתיב לאלהך לית אנחנא פלחין ולצלם דדהבא לא נסגוד משמע דאלהא דידיה וצלמא תרי מילי נינהו ואתי נמי שפיר הא דאמרינן באלו נערות (כתובות לג:) אלמלי נגדו לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא ואי ע"ז הוה ח"ו שהיו משתחיים לו ומיהו לשון פלחו לא אתי שפיר

ור"י מפרש מה ראו שלא ברחמי שיהי קודם המעשה היו יכולים לברוח כמו שעשה דניאל (סנהדרין צג.) **ג' היו ראותה עצה**

תנו רבנן: שלשה היו באותה עצה: הקדוש ברוך הוא, ודניאל, ונבוכדנצר.

הקדוש ברוך הוא אמר: ניזיל דניאל מהכא, דלא לימרו בזכותיה איתנצל. ודניאל אמר: איזיל מהכא, דלא ליקיים בי פסילי אלהיהם תשרפון באש.

ונבוכדנצר אמר: יזיל דניאל מהכא, דלא לימרו קלייה לאלהיה בנורא. ומניין דסגיד ליה - דכתיב באדין מלכא נבוכדנצר נפל על אנפוהי ולדניאל סגד וגו'.

האם רבי ישמעאל יכול לקרוא את הגמרא אחרת?

• תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עד ע

• מר רבי
לאדם ע

• ועבודה

• והא תנ

• יהרג -

שם קד

• - אינהו דאמור כרבי אליעזר.

• דתניא, רבי אליעזר אומר: ואהבת

נפשך למה נאמר בכל מאדך, ואם

חביב עליו מממונו - לכך נאמר בכל נפשך, ואם יש לך אדם שממנו חביב עליו מגופו - לכך נאמר

בכל מאדך.

• ויגמרו בעלית ב
כודה זרה וג

• לא

• .ם. יכול

רבי ישמעאל:
עבודה זרה
בצנעא יעבור

• אומרין

• עבוד ואל

• וללו את

נפשך ובכל מאדך, אם נאמר בכל

נפשך למה נאמר בכל מאדך למה נאמר כל נפשך, - אם יש לך אדם שגופו

חביב עליו מממונו - לכך נאמר בכל נפשך, ואם יש לך אדם שממנו חביב עליו מגופו - לכך נאמר

בכל מאדך.

אמר רבי תנחום בר חנילאי: בשעה שיצאו חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש באו כל אומות העולם וטפחו לשונאיהן של ישראל על פניהם, אמרו להם: יש לכם אלוה כזה, ואתם משתחווים לצלם? מיד פתחו ואמרו לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים כיום הזה

לרבנן וכי מרדכי ואסתר יחידים היו, הדא שמואל בר כהנא כתיב (אסתר ד') שק

וזכרו פליטיכם אותי בגוים אשר נשבו שם וגו', פליטיכם אשר שבו שם אין כתיב (ד') אפרים מה לי עוד לעצבים, מה לי לזניך, הוי אומר אני הוא

הגמרא שלנו כשיטת חכמים בשיר השירים רבה – יצר עבודה זרה נעקר על ידי חנניה מישאל ועזריה

- שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ז
- אימתי נעקר יצר עבודת כוכבים?
- רבי בנייה אמר אלו מרדכי ואסתר,
- ורבנן אמרי אלו חנניה מישאל ועזריה
- מיתיבין רבנן לרבי בנייה וכי שכינת ה' נעדרת מן העולם
- מסייעא לרבי בנייה א"ר חנניה ואפר יצע לרבים, ורבי
- ודא מסייעא לרבנן, ר' פנחס נשבו שם וגו', פליטיכם אליו כאן, אלא בגוים אשר נשבו ליצרה של עבודת כוכבים, אנן שכיפתא יצרה של עבודת כוכבים

• אם כן למה באו ישראל בספק בימי המן?

- רבנן ורשב"י רבנן אמרי על שעבדו ישראל עבודת כוכבים,
- ור' שמעון אמר על שאכלו מתבשיל הגוים,
- אמרו לו והלא לא אכלו סעודה אלא אנשי שושן
- ערבין אילין באילין דכתיב (ויקרא י"ג) וכשלו אי
- אמר להם אם כדעתכם אתם חייבתם ליהנות
- בכל לבם, שנא' (איכה ג') כי לא ענה נביא
- נבוכדנצר ועמד ויהי

**לשיטת חכמים וכנראה גם
הגמרא שלנו – עם ישראל
התחייב בפורים על עבודה רה
"בכאילו"**

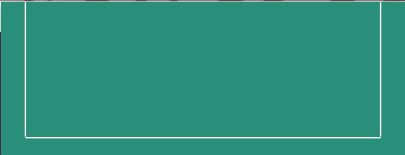
-
- על דעת רבנן עבדו ישראל עבודת כוכבים,
- על דעת ר' שמעון בן יוחאי לא עבדו
- על דעת רבנן עבדו ישראל עבודת כוכבים
- מכל ישראל,
- על דעת ר' שמעון לא עבדו ישראל עבודת כוכבים
- מכל ישראל, וחנניה מישאל ועזריה שהיו השל

אנחנו עבדנו ע"ז "בכאילו" והתחייבנו בכלייה "בכאילו"

היפוך בין רשב"י לרבנן... אבל
שמירה על רעיון ה"כאילו":
1. חנניה משאל ועזריה עקרו
יצר עבודה זרה מן העולם
2. הם ועם ישראל לא עבדו
בפרהסיא – ולכן לא
התחייבו כשיטת רבי
ישמעאל בסנהדרין
3. בנגוד לדעת ר"י בתוספות

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב עמוד א

- שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה? אמר להם: אמרו אתם! –
- אמרו לו: מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. - אם כן שבשושן יהרגו, שבכל העולם כולו אל יהרגו! - אמרו לו: אמור אתה! –
- אמר להם: מפני שהשתחוו לצלם. - אמרו לו: וכי משוא פנים יש בדבר? –
- **אמר להם: הם לא עשו אלא לפנים - אף הקדוש ברוך הוא לא עשה עמהן אלא לפנים, והיינו דכתיב כי לא ענה מלבו.**

ישיבת
דרישה